

فرهنگ جامع مدیریت

Comprehensive Management Dictionary

تألیف:

دکتر حسن عابدی جعفری

(عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)

علیرضا کیمیائی

(عضو هیأت علمی دانشگاه علامه نوری)

سرشناسه : عابد جعفری، حسن، ۱۳۳۱-کیمیایی، علیرضا، ۱۳۵۱
 عنوان و پدید آور : فرهنگ جامع مدیریت / تألیف حسن عابد جعفری، علیرضا کیمیایی
 مشخصات نشر : تهران: ثامن الحجج، اندیشه خلاق، ۱۳۸۵
 مشخصات ظاهری : ۵۰۱ ص.
 شابک : 978-964-2823-12-3 / ۹۷۸-۹۶۴-۲۸۲۳-۱۲-۳
 موضوع : مدیریت -- واژه‌نامه‌ها -- انگلیسی
 موضوع : زبان انگلیسی -- واژه‌نامه‌ها -- فارسی
 رده‌بندی کنگره : ۴۴/۱۵/۵۲۳ HD
 رده‌بندی دیویی : ۶۵۸/۰۰۳
 شماره کتابخانه ملی : ۴۵۰۷۲-۸۵م

عنوان: فرهنگ جامع مدیریت
 مؤلف: دکتر عابد جعفری و علیرضا کیمیایی
 ناشر: ثامن الحجج - اندیشه خلاق
 تایپ و صفحه‌آرایی: یوشع مرتضوی
 ناظر فنی چاپ: محمد تیموری
 لیتوگرافی: نادر
 چاپ: چکاوک
 صحافی: سروش
 تیراژ: ۲۰۰۰
 نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۶
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۸۲۳-۱۲-۳
 قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال

همه حقوق برای انتشارات ثامن الحجج محفوظ است.

انتشارات ثامن‌المجمع ۶۶۹۵۰۴۴۱-۶۶۹۶۲۷۴۲

تهران - میدان انقلاب - خ‌کارگر جنوبی - ابتدای خروانمهر - پلاک ۲۵۳ - طبقه دوم

انتشارات اندیشه‌خلاق ۶۶۹۷۵۲۵۰-۶۶۴۱۸۵۴۴

دانش مدیریت موضوعی است که با زندگی اجتماعی انسان همراه بوده و روز به روز توسعه یافته است. با پیشرفت علوم و فناوری نه تنها نقش مدیریت در همه فعالیت‌ها کم‌رنگ نگردیده بلکه در انجام کوچک‌ترین پروژه‌ها و فعالیت‌های امروزی مدیریت نقش حیاتی پیدا کرده است. در پروژه‌های عظیم که انجام آن، مستلزم صرف منابع پولی و مالی بسیار و منابع انسانی متخصص فراوان و استفاده از دستگاه‌ها و ماشین‌آلات پیچیده است، بهره‌گیری از دانش مدیریت از پیشرفت قابل توجهی برخوردار گردیده است. باید گفت که جامعه امروز به نیاز این رشته از علوم برای موفقیت شخصی یا سازمانی کمالاً پی برده و برای پاسخگویی به این نیاز، شاهد علاقمندی بسیاری از افراد جامعه به این رشته می‌باشد.

این علم دارای گرایشهای مختلفی چون مدیریت صنعتی، بازرگانی، دولتی، مالی، منابع انسانی، راهبردی، بیمه، امور بیمارستان‌ها و... گردیده است. از گستردگی و تنوع این علم چنین برمی‌آید که پرداختن به همه‌ی حوزه‌ها و موضوعات آن کاری دشوار باشد ولی در این فرهنگ تلاش شده تا ضمن پرداختن به این عرصه، به سه مقوله مدیریت که از اهم موضوعات مدیریت می‌باشد بیشتر توجه شود این حوزه‌ها عبارتند از: مدیریت صنعتی، بازرگانی و مالی و البته توجهی هر چند مختصر نه تخصصی به حوزه‌های دیگر مانند مدیریت منابع و مدیریت رفتار نیز شده است.

ویژگی‌های این فرهنگ

این فرهنگ در مقایسه با دیگر فرهنگ‌ها از اختصارات ویژه‌ای برخوردار است:

الف - پرداختن به معانی مصطلح واژه‌ها در زبان فارسی

در این فرهنگ صرفاً به معانی مصطلح واژه‌ها پرداخته شده و از مطرح ساختن معانی معادل عمومی صرف‌نظر شده است. به عنوان مثال واژه **Income** به معنای «درآمد»، که از استفاده کلماتی که هم معنی کلمه درآمد در فارسی در کنار این کلمه می‌باشد پرهیز شده است و تنها از معنای مصطلح و بکار گرفته شده در مدیریت استفاده گردیده است.

ب - توضیح و تفسیر کاربردی واژگان

بعضی از کلمات در موقعیت‌های گوناگونی کاربرد پیدا می‌کند که در این مورد به توضیح و تفسیر این واژه‌ها و حوزه‌ی کاربردی آن‌ها اشاره شده است.

ج - تکیه بیشتر

این فرهنگ افزون بر واژگان مدیریت عمومی به واژگان مدیریت در سه شاخه مدیریت بازرگانی، مدیریت صنعتی و مدیریت مالی توجه بیشتری کرده و به حوزه‌های دیگر مدیریت نیز تا حد امکان پرداخته است.

د - توجه به تلفظ لاتین کلمات

یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد این فرهنگ این است که به فونتیک و تلفظ کلمات نیز توجه داشته است و تلفظ واژگان را در ریشه آن‌ها ارائه کرده که این فعالیت بر اساس فرهنگ پیشرفته «اسکات» انجام پذیرفته. به عنوان مثال کلمه **Income** تلفظ آن (inku:sm) مطرح گشته است.

ه - ارائه معنی مترادف لاتین

یکی از ویژگی‌های اختصاصی این فرهنگ که در فرهنگ‌های دیگر فارسی مدیریت دیده نمی‌شود این است که ارائه معنی مترادف لاتین در کنار لغت اصلی آن آورده شده است.

به عنوان مثال برای کلمه **income** معنی لاتین نیز داده شده است.

Income (inku) (n)

= what comes in from property, business, work,

= returns

= revenue

و - وجود واژه‌های اختصاری

در این فرهنگ واژه‌های اساسی ترکیبی و اختصاری که در زمینه‌ی مدیریت، کاربرد زیادی دارند و بسیار به کار گرفته می‌شوند نیز ارائه شده است به عنوان مثال PERT به مفهوم

"projects evaluation and review technique"

«فن ارزیابی و بازنگری برنامه‌ها» ارائه شده است.

ز - نقش دستوری فرهنگ

در این فرهنگ تلاش شده تا در کلمات و واژگان اصلی، نوع کلمه از نظر دستوری نیز تعیین گردد که واژه ممکن است اسم، فعل، صفت یا قید باشد. کلمات هر چند کاربردی که داشته‌اند با حروف اختصاری مربوط مشخص شده است.

n → noun → اسم

v → verb → فعل

adv → adverb → قید

adj → adjective → صفت

ح - راهنمای تلفظ کلمات

به منظور سهولت استفاده و پیش‌گیری از مراجعه مجدد استفاده کنندگان به فرهنگ‌های عمومی، فهرستی از راهنمای تلفظ کلمات نیز در این قسمت ارائه گردیده است.

a → hat, cap

à → age, face

ä → father, far

b → bad, vob

ch → child, much

d → did, red

e → let, best

è → be

f → fat, if

g → go, bag

h → he, how

i → it, pin

ì → ice, five

j → jam, enjoy

k → kind, seek

L → land
 m → me, am
 n → no, in
 ng → Long, bring
 o → hot
 Ó → open, go
 ô → order, add
 oi → oil, voice
 ou → house, out
 p → paper, cup
 r → run, try
 s → say, yes
 sh → she, rush
 t → tell, it
 th → thin, both
 TH → then, smooth
 u → cup, butter
 ū → full, put
 ū → rule, move
 V → very, save
 w → will, woman
 y → young
 z → zero, breeze
 zh → measure, seizure

ə	a	(about)
	e	(taken)
	i	(pencil)
	o	(lemon)
	u	(circus)

به عنوان مثال تلفظ کلمه **abbreviation** به صورت (əbrevea'shən) بیان شده است.

در پایان از کلیه افرادی که به نحوی برای تهیه این فرهنگ ما را یاری کردند تشکر و به عمل می آید.

دکتر حسن عابدی جعفری و علی رضا کیمیائی

اگرچه ترجمه از زبانی به زبان دیگر، تحقیق به شمار نمی‌آید و فی‌نفسه ارزش افزوده علمی ایجاد نمی‌کند، اما بی‌تردید لازمی تحقیق است. ترجمه، کلید ورود به مخازن دستاوردهای ارزشمند علمی ملل دیگری است که پیش از ما یا به موازات ما در حوزه‌های مورد عطف و پیرمان به تحقیق پرداخته‌اند. به دیگر سخن، ترجمه آبراهه یا کانال اتصال دریاهای دانش و اندوخته‌های علمی ملل دنیا به یکدیگر است و بی‌آن، این دریاها هم چنان بی‌ارتباط به هم باقی مانده و علوم ملت‌ها بر یکدیگر افزوده نمی‌گردند.

در این رهگذر، نگارش فرهنگ‌ها، که امکان تحقیق چنین انتقالی را میسر می‌سازند، نخستین گام عملی اتصال دانش‌ها به شمار می‌آید. از یک نگاه، فرهنگ‌ها به دو دسته بسیار کلی «عمومی» و «اختصاصی» تقسیم می‌شوند. فرهنگ‌های عمومی، رسالت برگردان واژگان عمومی یک زبان؛ و فرهنگ‌های اختصاصی، مأموریت برگرداندن لغات در حوزه‌های اختصاصی شاخه‌های علوم را بر عهده دارند.

در ایران ما، از دیرباز این سنت حسنه و این خدمت علمی جاری بوده و دانشمندان بخشی از عمر علمی خود را صرف تالیف و تدوین فرهنگ‌های زبان کرده‌اند. در دوره معاصر، در زبان انگلیسی و در حوزه عمومی، مولفانی چون عباس آریان پور کاشانی (۱۳۷۱)، علاءالدین بازارگادی (۱۳۷۲) و سلیمان حبیب (۱۳۷۵) فرهنگ‌هایی را برای برگرداندن واژه‌های زبان انگلیسی، از انگلیسی به فارسی و برعکس تألیف نموده‌اند.

در قلمرو فرهنگ‌های اختصاصی نیز تلاش‌های صورت گرفته از تنوع چشمگیری برخوردار بوده است. فرهنگ‌های زیر تنها نمونه‌ای از این واژه‌نامه‌ها را دربر می‌گیرند:

- در قلمرو مدیریت آموزشی، میر محمد سید عباس زاده (۱۳۷۲)، «واژه نامه مدیریت آموزش» را تألیف کرده؛
- در حوزه علوم رفتاری، عده‌ای از اساتید روان‌شناسی (۱۳۶۹)؛ فرزانه طاهری و مهشید یاسایی (۱۳۷۰)؛ و علی اکبر شعاری‌نژاد (۱۳۷۵) به ترتیب «دائرةالمعارف روان‌شناسی و روان‌کاوی»؛ «روان‌شناسی، اصطلاح‌ها و تعبیرها»؛ و «فرهنگ علوم رفتاری» را تالیف و ترجمه کرده‌اند.
- در عرصه علوم اجتماعی و اقتصادی،
- «فرهنگ اصطلاحات اجتماعی و اقتصادی» را م. آزاده (۱۳۵۴)؛
- «فرهنگ علوم اجتماعی» را باقر ساروخانی (۱۳۷۰)؛
- «فرهنگ اصطلاحات صادرات» را محمد راسترو (۱۳۷۱) و «فرهنگ بازرگانی» را محمد راسترو (۱۳۸۵) ترجمه و تألیف کرده‌اند.

- در حوزه جامعه‌شناسی، حسن پویان (۱۳۶۷) «فرهنگ جامعه‌شناسی» را ترجمه کرده و
- در پهنه علوم تربیتی، «واژه‌نامه علوم تربیتی» را محمد امینی (۱۳۷۴) تدوین و تنظیم نموده است.
- در قلمرو علوم سیاسی، محمد طلوعی (۱۳۷۲)، اقدام به تألیف «فرهنگ جامع سیاسی» کرده و
- در عرصه حقوق، «فرهنگ اصطلاحات حقوقی» را بخش ترجمه دیوان دعای ایران و لاهه تألیف نموده است.
- در حوزه فلسفه و علوم اجتماعی، ماری بریجانیان (۱۳۷۳) «فرهنگ اصطلاحات فلسفه و علوم اجتماعی» را منتشر ساخته و

● در پهنه رو به گسترش علوم رایانه، رضا حسینی (۱۳۷۱) «فرهنگ اصطلاحات کامپیوتر» را تدوین کرده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، در دهه ۷۰ و پس از دوران جنگ تحمیلی، فرهنگ‌نویسی به ویژه در حوزه‌های

تخصصی علوم رونق گرفته و نشان از اشتیاق علاقمندان به راه‌یابی به مخازن علمی دیگر ملی و رونق بازار شاخه‌های گوناگون علوم انسانی دارد.

● این اشتیاق، در قلمرو مدیریت و علوم اداری، گرمی ویژه‌ای داشته و گسترش آموزش و پژوهش در این علوم، باعث شده تا فرهنگ نویسی در این پهنه به نهضتی تبدیل شود که اندیشمندان مدیریت زوایای گوناگون آن را عرصه تلاش‌های علمی خود قرار دهند. در دهه ۱۳۵۰، محمد طباطبایی (۱۳۵۲) «فرهنگ اصطلاحات مدیریت» و آرش مهرובان (۱۳۵۸) «واژه‌نامه مدیریت» را تألیف نموده‌اند؛ و در دهه ۱۳۶۰، اشرف ملک‌مدنی (۱۳۶۵) اقدام به تألیف «فرهنگ لغات و اصطلاحات مدیریت» کرده است.

بخش عمده این تلاش‌ها به دهه ۷۰ و بیش‌تر آن‌ها به دهه ۸۰ برمی‌گردد که در ادامه به نمونه‌هایی از آن‌ها اشاره می‌شود:

۱. صفری معینی (۱۳۷۰): «فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات مدیریت و سازمان» را تألیف کرده؛
 ۲. محمدعلی حقیقی و اکرم حادی‌زاده (۱۳۷۲): «فرهنگ مدیریت» را منتشر ساخته‌اند؛
 ۳. محمد صائمان، (۱۳۷۱) «فرهنگ مدیریت» را ترجمه نموده؛
 ۴. صدیقه صائمان، «فرهنگ مدیریت»؛
 ۵. زهرا برومند، «فرهنگ رفتار سازمانی»؛
 ۶. مؤسسه خدمات فرهنگی رسا، «فرهنگ مدیریت و بازرگانی»؛
 ۷. سید اکبر ساداتی و صادق علی موحدمنش (۱۳۷۷)، «فرهنگ بهره‌وری» را منتشر نموده‌اند.
 ۸. سهراب خلیلی شورینی (۱۳۷۴)، «فرهنگ فراگیر دانش مدیریت» را ترجمه کرده که چاپ پنجم آن در سال ۱۳۸۱ منتشر شده است.
 ۹. «فرهنگ مدیریت رهنما» را عباس یزدی (۱۳۷۹) منتشر و در سال ۱۳۸۴ تجدید چاپ نموده است.
 ۱۰. «فرهنگ دوسویه جامع مدیریت» نیز توسط عباس کحال‌زاده، علی‌رضا جباری و مجید پسران قادر در سال ۱۳۸۱ به چاپ رسیده است.
 ۱۱. چاپ سوم «فرهنگ جامع مدیریت»، توسط شمس‌السادات زاهدی، سید مهدی الوانی و ابوالحسن فقیهی در سال ۱۳۸۳ منتشر شده؛
 ۱۲. «فرهنگ جامع مدیریت» را داور ونوس و حسن دانایی‌فرد (۱۳۸۱) تألیف نموده و چاپ چهارم آن در سال ۱۳۸۴ منتشر شده است.
- سنت فرهنگ نویسی در حوزه‌های تخصصی و از آن جمله مدیریت، اختصاص به زبان فارسی ندارد. بلکه در میان انگلیسی‌زبانان نیز دانستن معنی تخصصی اصطلاحات، اندیشمندان را بر آن داشته تا در همان زبان‌ها، فرهنگ‌ها و اصطلاح‌نامه‌هایی را به رشته تحریر درآورند. در رشته مدیریت، فرهنگ‌های گوناگونی، در قلمرو عام مدیریت و شاخه‌های تخصصی آن تدوین گردیده که به نمونه‌هایی از آن‌ها اشاره می‌شود:

1. Banki, Ivans (1971). "Dictionary of Administration", Los Angeles, California.
2. French, D. Saword, H. (1983). "A Dictionary of Management," Cox and Wyman Ltd., Reading.
3. Benntt, R. (1992). "Dictionary of personnel and Human Resources Management," Britain: Pitman.
4. Bessant, John (1989). "Dictionary of Production Management and Techonology," London,

5. Lamming, Richard and John Bessant (1988). "Dictionary of Business and Management," The Macmillan Press Ltd. London.

6. Broker, Michael, J. (1992). "Dictionary of Marketing and Advertising." London: Macmillan.

7. Collin, P.H. (1992). "Dictionary of Banking and Finance," New Dehli: Universal Book stall.

● فرهنگ‌های تخصصی مدیریت در زبان فارسی که با نام واژه‌نامه، لغت‌نامه و اصطلاحات مدیریت شروع شده‌اند، تلاش کرده‌اند تا امتیازات گوناگونی را هدف قرار داده و تحقق بخشند.

● از آن جمله کوشیده‌اند تا با گزینش واژه‌های معادل فارسی، زبان مشترکی میان مخاطبان خود به وجود آورند.

● توجه به پوشش عام‌تر شاخه‌های گوناگون مدیریت که هر روز در حال گسترش است، هدف دیگر این فرهنگ‌ها و واژه‌نامه‌ها بوده، به طوری که این مؤلفان و مترجمان سعی کرده‌اند تا دامنه واژه‌ها را تا جایی که در توان دارند، بیفزایند و در این زمینه رقابتی قابل ملاحظه به افتاده به نحوی که بر فرماگستره لغات را تا چند ده هزار و به حوزه علوم مجاوز نیز توسعه داده‌اند. اصطلاح «فرهنگ جامع» در عنوان این فرهنگ‌ها حکایت از این پوشش عام دارد.

● پاسخ‌گویی به نیاز مخاطبان از جهت سهولت دستیابی به واژگان، هم از انگلیسی به فارسی و هم از فارسی به انگلیسی، «فرهنگ‌های دوسویه» را پدید آورده که این اصطلاح در عنوان فرهنگ‌ها همین معنا را می‌رساند.

● رقابت در پیوست‌ها نیز عرصه دیگری از امتیازات این فرهنگ‌هاست که فهرست منابع و مراجع مورد استفاده از جمله پیوست‌های بارز آن‌هاست.

● ویژگی دیگر این فرهنگ‌ها و به واسطه نفس کار فرهنگ نویسی، کار تیمی و مشارکت گروهی در این کار است که بیش‌تر این آثار، محصول تلاش جمعی عده‌ای از اندیشمندان صاحب نام عرصه مدیریت است، که دستاوردهای ارزشمندی را به ساحت مدیریت کشور عرضه داشته‌اند.

● تمایز این محصولات نیز قابل توجه است که برخی صرفاً به ترجمه واژه‌ها و اصطلاحاً واژه‌گزینی فارسی بسنده کرده و گروهی نیز به توضیح و توصیف اصطلاحات پرداخته‌اند.

● بعضی هم تلاش کرده‌اند تا اصطلاحات را دسته‌بندی شده و در قالب موضوعات مدیریت عرضه کنند که البته بیش‌تر ترجمه آثار مؤلفان انگلیسی زبان در این قلمرو هستند.

● صرف عمری که اندیشمندان این حوزه برای تدوین این فرهنگ‌ها کرده‌اند، هیچ یک و به هیچ روی کم‌تر از یک‌سال نبوده و برخی سالیانی را در تألیف این آثار مصروف داشته‌اند که دقت نظر آنان را در پدید آوردن اثری ارزنده در این عرصه نشان می‌دهد.

● همه این دانشمندان، افزون بر برشمردن مزایای کار خویش، به وجود کاستی‌ها در آثار خود معترفند و در چاپ‌های مختلف کوشیده‌اند تا کاستی‌ها را برطرف و بر مزایای آن بیفزایند و از مخاطبان در این فرایند درخواست کمک و مساعدت کرده‌اند.

● روی هم رفته، این تلاش‌های علمی در طول چهار دهه گذشته، گنجینه ارزشمندی از فرهنگ‌های مدیریت با ویژگی‌های متنوعی را پیش روی مخاطبان قرار داده که ذائقه‌های گوناگون آن‌ها را اشباع می‌نماید.

● نیاز مخاطبان این فرهنگ‌ها نه تنها در تعدد و تنوع آن‌ها جلوه کرده، بلکه چاپ‌های متعدد این آثار را باعث گردیده است.

● این نیاز با گسترش ابعاد و شاخه‌های مدیریت و تعدد مخاطبان و تغییر ذائقه آن‌ها هم چنان رو به گسترش است که پدیدایی فرهنگ‌های جدید و به‌ویژه تخصصی‌تر را نوید می‌دهد.

● کتاب حاضر گامی دیگر از جانب مؤلفان آن است تا بر این نهضت علمی، نقطه‌ای بیفزایند که البته مزایای ویژه خود را دارد و طبعاً مانند دیگر آثار در این زمینه، از کاستی بری نیست. یادآوری کاستی‌ها هم موجب رفع آن‌ها و ارتقاء این اثر، و هم مزید امتنان مؤلفان خواهد بود.

● بقیناً پس از این هم، محققان دیگری آثار جدید و برتری بر این فهرست خواهند افزود که پیشاپیش از زحمات آن‌ها سپاسگزاری و استقبال به عمل می‌آید.

● از همه عزیزانی که در پدیدابی این اثر و این خدمت کوچک به جامعه علمی کشور سهیم بوده‌اند به‌ویژه آقای تیموری که تلاش کردند تا این نهال به بار نشیند، صمیمانه سپاسگزاری نموده و بهره‌برداری بهینه استفاده‌کنندگان از این فرهنگ را آرزمندیم.

علی‌رضا کیمیایی
دانشگاه علامه محدث نوری

دکتر حسن عابدی جعفری
دانشگاه تهران